

ואתחנן (322)

הזהירות מלמנוע עליה מהזולת

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי רַב לֵךְ (ב. כו)

הגמרא (סוטה יג) אומרת שזה שהשתמש הקב"ה בדברו עם משה רבינו במילים "רַב לֵךְ" היה עונש על כך שבמחלוקת שעורר נגדו קרח אמר להם משה: "רַב לַכֶּם בְּנֵי לֵוִי", לכן נענש מידה כנגד מידה שכאשר יתבשר על כך שלא יזכה להכנס לארץ ישראל היה זה בלשון "רַב לֵךְ". צריך להבין, מה כאן העונש מידה כנגד מידה, הלא משה רצה להכנס לא"י אך ורק כדי לקיים רצון השם בקיום מצוות התלויות בארץ ולא עבור תועלתו האישית, וכשאמר זאת לכאורה היה זה הדבר בעתו, אם כן מה היתה התביעה? יש לומר: למרות שהיה צריך משה להוכיח אותם, אך היות ששורש בקשתם היתה הרצון לדרגה ברוחניות, צריך היה להזהר שלא לומר להם "רַב לַכֶּם", אתם לא צריכים לגדול יותר ברוחניות, אלא אדרבה, אם רוצים לעלות ברוחניות עלו והצליחו, אלא שדרככם זו אינה נכונה, אבל לא לומר "רַב לַכֶּם", לכן נענש שכאשר רצה הוא לעלות ברוחניות, לקיים מצוות התלויות בארץ אמר לו הקב"ה "רַב לֵךְ". כלל הדברים, ברוחניות האדם לא צריך להיות שבע ומרוצה ומדושן עונג, אלא תמיד לשאוף לעלות עוד ועוד וכאשר פלוני רוצה להתעלות גם אם עושה בדרך לא נכונה וצריך להוכיח אותו על כך. צריך להזהר לא לזלזל בעצם הרצון להתעלות.

ספר "לחתך עליון"

החולה ויצרו

וְנִשְׁמַרְתֶּם מְאֹד לְנַפְשֵׁיכֶם (ד. טו)

שאל פעם רבי ישראל מסלנט: מה פשר הדבר שרואים אנו חולים המעלימים עיניהם מהסכנה הטמונה להם במאכל או דבר כל שהוא, ומתאווים ביותר דוקא אליו! ותירץ, חולה פטור הוא מן המצוות, מצוה אחת בידו לקיים "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", לכן משתדל יצר הרע להכשילו גם במצוה זו.

ספר "אוצרות התורה"

"ומצאת", רק מי שהתפילה שלימה

וּבִקְשָׁתֶם מִשָּׁם אֶת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצָּאתָ פִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל

לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ (ד. כט)

מדוע נקט התורה "ובקשתם" בלשון רבים, ואילו "ומצאת" בלשון יחיד? בספר "ויקהל משה" מובא ביאורו של רבי דוב בער יפה, שהיה מגדולי תלמידיו של רבי חיים מוולוז'ין, על פי הגמרא במסכת ראש השנה (יח.): שנים עולים למיטה [נעשים חולים], זה ניצול וזה לא ניצול, זה התפלל ונענה וזה התפלל ולא נענה. מה ההבדל ביניהם? תפילתו של האחד שלימה ושני לא. לכן "ובקשתם" זה מתיחס לכולם, כולם יכולים לבקש,

אבל "ומצאת" נאמר ביחיד, כי הדבר תלוי בעומק כונת לבו של המתפלל: זה תפילתו שלימה וזה לא, זה ימצא את מבוקשו וזה לא ימצא! ספר "ומתוך האור"

וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהִשְׁבַּתְתָּ אֶל לְבָבְךָ (ד. לט)

באדם יש את הלב שהוא הכח המניע את כל האברים ואת כל המעשים שלו, והדעת שהיא הכח המבין שמשכנה בראש. בשכל מבין האדם מה חובתו ומה נכון וצריך לעשות, אך כדי שהידעות יצאו לפועל במעשים צריך שיחדרו ללב, וכאן יש מעבר צר שהוא הצוואר שמוביל מהראש ללב. משל למה הדבר דומה? ארמון מפואר שמוציאים ממנו דברים חשובים לחוץ, ופתחו של הארמון צר הוא, ועומד אדם אחד ומפריע שלא יעברו וצריך לסלקו משם, וכמו"כ הצוואר הוא המעבר בין הראש ללב, ושם עיקר המלחמה נגד היצר, ומי שמצליח בזה הרי נצח הכל. זהו שנאמר בפסוק: (שיר השירים א. ט) : "נאוו לחייך בתורים צוארך בחרוזים", "חרוזים" הוא התכשיט התלוי על הצוואר, והוא ניתן במתנה למי שמצליח להשיב אל הלב את ידיעת השכל.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "תפארת שמשון"

פָּנִים פָּנִים דְּפָר ה' עִמָּכֶם בְּהָר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ אָנֹכִי עֹמֵד פִּין יְהוָה וַיְבִינֶיכֶם (ה. ד. ה.)

ידוע מה שפירש רש"י (שמות כ. ב) "אנכי ה' אלוקיך", וז"ל: ולמה אמר לשון יחיד, אלוקיך? ליתן פתחון פה למשה ללמד סניגוריא במעשה העגל: לא להם ציוית, "לא יהיה לכם אלהים אחרים", אלא לי לבדי. והנה מדרך העולם, סרסור המתווך עיסקאות בין אנשים, דרכו היא לדבר עם המוכר בפני עצמו ועם הקונה בפני עצמו, עד שמצליח לשכנעם ואז מביא אותם זה לזה והוא עצמו הולך לדרכו, ובשלב זה מדברים המוכר והקונה זה עם זה ככל שירצו. כאן עומד משה ומוכיח את ישראל: ראו חיבתכם לפני המקום, אשר "פנים בפנים דיבר עמכם בהר", ולא היה צורך בסרסור שיתווך ביניכם לבין הקב"ה, ומכל מקום: "אנכי עומד בין ה' וביניכם", בכדי שיאמר לי הקב"ה: "אנכי ה' אלוקיך", בלשון יחיד, כדי שאוכל ללמד עליכם סניגוריא בעתיד, לכשתחטאו בחטא העגל!

ספר "כמוצא שלל רב"

כִּפְדֹת אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֱלֹהֶיךָ (ה. טז)

חכמינו אמרו, שאם מצוה האב על בנו לעבור על מצוה שבתורה אסור לשמוע בקולו, שאתה ואביך חייבים בכבודי. זהו איפוא פירושו של כתוב: "כִּפְדֹת אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ", רק "פְּאֶשֶׁר צָוָה ה' אֱלֹהֶיךָ", שכיבוד ההורים צריך להיות רק בהתאם לציווי השם יתברך. ממילא

רואים הצלחה והשפעה כאשר מזכי הרבים הללו לא זיכו וזיככו תחילה את עצמם.

רב דובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

הלכה: קידוש בשנית עבור ילדיו
ילד שאיחר לשוב אל ביתו עד לאחר הקידוש, האם יכול אביו לשוב ולקדש עבורו?

אם ניתן, עדיף שהילד יקדש בעצמו, אולם אם אינו יודע לקדש בעצמו מותר לאביו או לכל אדם אחר לקדש עבורו, כדי לחנכו במצוות (משנ"ב רע"ג ס"ד ס"ק טז ושער הציון אות יז). ודין זה הוא לאו דווקא בקטן אלא הוא הדין לכל אדם מישראל שאינו יכול לקדש לעצמו, יכול אחר לקדש עבורו ולהוציאו ידי חובה מדין 'ערבות', כמו שפסק השו"ע (ס' רעג ס"ד, וע"ע במ"ב שם בסק"כ).

ספר "הליכות שבת" רב אופיר מלכה שליט"א

פתגם: ראיתי חכם שנכשל בשטות, אך טרם ראיתי טפש שנכשל בחכמה.
ספר "שמחלה"

חקירה: הורג מי שיכול להציל באחד מאבריו
אסור מדין לא תרצח, או דין נפרד (ברכת מרדכי עניינים א-ט)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הברלה מנין: שאל עם הארץ את רעהו: מה טעם אסור לאכול קודם הברלה? עיין הלה בשאלה, יגע ומצא: הלא אנו אומרים במפורש: המבריל בין קודש לאכול.
ספר "חד וחלק" חלק ג' (דף מט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, מאיר בן גבי זוויורה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוח, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, רישאר שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, לינה רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

מתחוויר היטב מה שנאמר **"פֶּאֶשֶׁר צָנֶף"** רק כאן בדברות האחרונות ולא בדברות הראשונות שבפרשת יתרו, לפי שאז עדיין לא ניתנה התורה, אבל עכשיו הרי כבר היו כל מצוות התורה ידועות היטב ויאה היה לומר שכיבוד ההורים חייב להיות למצוות התורה, **"פֶּאֶשֶׁר צָנֶף ה' אֱלֹהֶיךָ"**.
ספר "מענה של תורה" בשם "קדושת לוי"

וְאֵהָבֶתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ (ו.ה.)

"וּבְכָל נַפְשְׁךָ", אפילו נוטל את נפשך, **"וּבְכָל מְאֹדֶךָ"** בכל ממונך וכו' (רש"י). יש לדקדק בלשון רש"י, דאצל נפשך אמר: **"אפילו הוא נוטל את נפשך"**, ואילו במאודך לא פירש: **"אפילו הוא נוטל את ממונך"** אלא **"בכל ממונך"** וצ"ב מאי שנא. ויש לומר בטעם הדבר: דהנה נפסק בשו"ע (או"ח סי' תרנו): אבל לא תעשה יתן כל ממונו קודם שיעבור, כלומר דצריך אדם ליתן את כל ממונו כדי לימנע מעבירה, אמנם את הנפש אין רשאי האדם ליטול כדאיתא בגמרא (ע"ז יח.): דרבי חנינא בן תרדיון אמר: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו, ברם אם מכריחין אותו לעבור על אחת מג' עבירות חייב למסור את הנפש. לפיכך אצל נפשך פירש"י **"אפילו נוטל את נפשך"** דהיינו שבאים ליטול את נפשו דאז מחויב בכך, משא"כ בממון, דבזה האדם מעצמו חייב למסרו, כדי שלא יעבור עבירה.

ספר "המאור שבתורה" בשם צ"ח

וְהָיוּ לְטִטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ (ו.ה.)

ברש"י: טט בכתפי שמים פת באפריקי שמים. יש להבין, מדוע דוקא בתפילין משתמש התורה בלשונות הגויים? ונראה לומר, דאמרו בגמרא (ברכות ד.): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך, תניא רבי אלעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש. וכיון שיש לתפילין סגולה מיוחדת, לגלות לכל האומות את שם ה', לכן רמזה התורה בתפילין (של ראש) את לשון האומות, לרמוז שהתפילין פועלים אף עליהם, ומגלים בהם שם ה'.

ספר "שיח הפרשה"

וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ וְהָיוּ לְטִטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ (ו.ו.)
יסוד גדול בעבודת ה', רמזה לנו התורה בציוויה להקדים תפילין של יד לתפילין של ראש. הנה על תפילין של ראש נאמר: **"וּרְאוּ כָל עַמֵי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ"**. ואילו תפילין של יד מקום הנחתן **"כַּנְגַד הַלֵּב"** כאומרנו בתפילה קודם הנחתן: **"לְשַׁעֲבַד בֹּזֵה תְאוֹת וּמַחֲשׁוֹת לְבָנוּ לְעַבְדוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ"** על כן ציוותה אותנו התורה להניח תפילין על יד ולהקדימן לשל ראש, לאלפנו בינה שעל האדם לזכר עצמו תחילה, ולשעבד לבו לעבודת השי"ת, קודם בואו לתקן אחרים בראותם **"כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֵיךְ"**. ואי אפשר להפוך את היוצרות, להתחיל תחילה בזיכוי הרבים ועסקנות למען הכלל, קודם ששעבד האדם את לבו. הנסיון מוכיח שאין

